

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 EXPEDIENT. Portada de l'expedient de Josep Martí Farreras conservat a l'Arxiu de Salamanca.

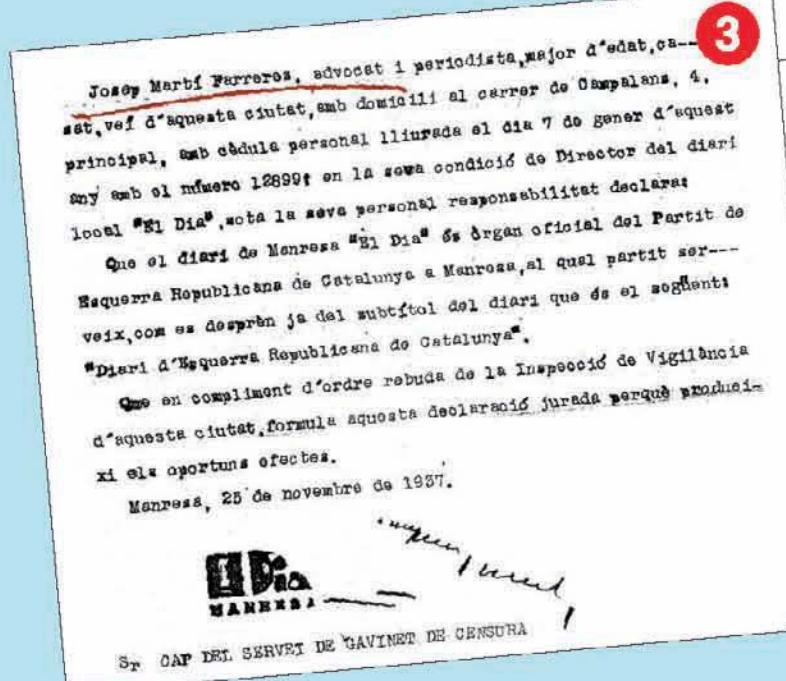
2 DELEGAT D'ERC. El document, del maig del 1936, és el nomenament que la Secció de Manresa d'Esquerra Republicana de Catalunya atorga al soci Josep Martí per tal d'assistir com a delegat suplent al III Congrés Nacional d'aquest partit, congrés que finalment no se celebrà.

3 DECLARACIÓ JURADA DE MARTÍ FARRERAS ADREÇADA AL GABINET DE CENSURA

En aquest curiós document, del novembre del 1937, veiem com Josep Martí, aleshores director del diari manresà *El Dia*, declara, en compliment d'una ordre rebuda per la Inspecció de Vigilància de Manresa, que aquest periòdic és l'òrgan oficial d'ERC a Manresa.

4 REPUBLICÀ DE SOCA-REL.

Aquest document és un extracte del currículum que Josep Martí Farreras afegeix a la instància per concursar a l'Escala Auxiliar del Cos Jurídic Militar. La biografia posa èmfasi en el seu republicanisme. L'avenen dues organitzacions polítiques: Acció Catalana i Esquerra Republicana de Catalunya. Per part d'ERC signa l'escript Francesc Marçet i per Acció Catalana Josep Torra. No cal dir que disposar de totes aquestes dades era d'una gran utilitat per a la maquinària repressora franquista, ja que així identificaven fàcilment els "desafectos al Règim".

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Húnter

Dediquem aquest capítol als dos manresans amb més referències i documents a l'Arxiu de Salamanca: Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Húnter.

JOSEP MARTÍ FARRERAS (Manresa, 1906-Barcelona, 1986)

Advocat, escriptor, poeta, periodista, polític i jutge, Josep Martí Farreras era un home de profundes conviccions republicanes i catalanistes. Presidi Acció Catalana a Manresa des d'abans de la instauració de la República.

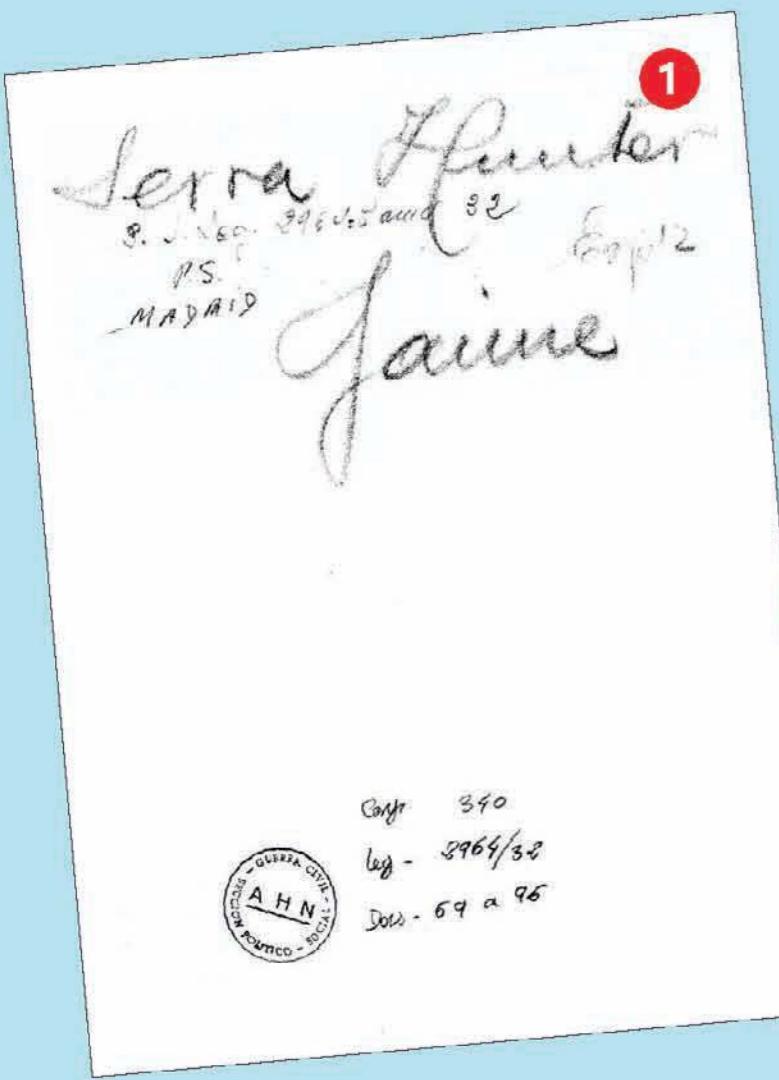
Persona intel·lectualment inquieta, l'any 1930 creà amb Joaquim Amat-Piniella i altres manresans la revista avantguardista *Ara*. Col·laborà en diverses publicacions i escrigué els llibres de poemes *Això s'acaba* i *Les flors absurdes*.

Com a advocat, primerament fou passant de

Joan Selvès i Carner. Després, va establir despatx propi, des d'on es destacà per la defensa dels rabassaires i dels obrers, així com dels processats pels fets del Sis d'Octubre.

Fou regidor del Consell Municipal de Manresa, per Esquerra Republicana de Catalunya, des de l'octubre del 1936 fins al juliol del 1937. Deixà aquest càrrec per ocupar-se de la direcció del diari *El Dia*, del qual ja era redactor des dels inicis. El febrer de l'any 1938 va ser nomenat jutge popular local de la ciutat de Manresa.

Josep Martí Farreras, a més d'aparèixer en nombrosos documents on el seu nom surt com a jutge de Manresa, té a l'Arxiu de Salamanca un expedient de 26 pàgines de la seva actuació política i professional. Es tracta d'una documentació que va presentar al final del 1938 per sol·licitar el nomenament d'auxiliar lletrat de Justícia Militar amb l'ingrés consegüent a l'Escala Auxiliar del Cos Jurídic Militar. Els documents van ser requisats i traslladats a Salamanca, on van servir per practicar la repressió.

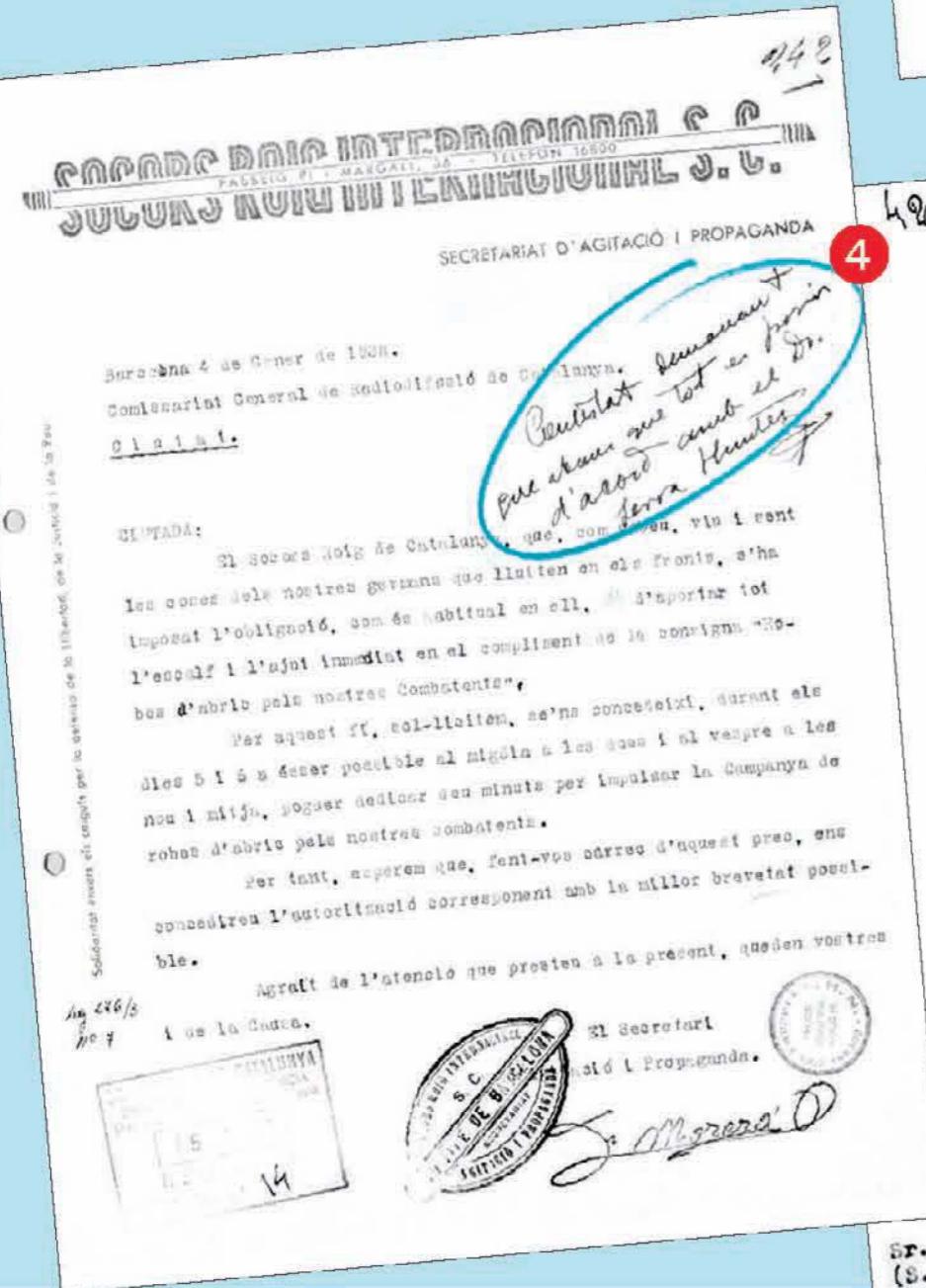
1

2

Dr. Marcel·lí Domingo
Particular
Distingut amic: de les vaires
qüestions pendents a aquesta Universitat i pu volta-
men una relació urgent, n'hi ha una que
de moment podria avançar-sobre a h'altres. Es
la de la Biblioteca Universitària que paraix per una
mala animalia cronica. Ja se pre V.D. fa
cubrat pel Dr. Font de Rubinat, es prenent del
qual jo satisferé en abreujant, de la qüestió
i també del camí natural a seguir per a re-
solvèr-la. En una visita pre V.D. feia a Bar-
celona, podríem arreglar l'assumpte. Bastaria
(67 dies amb temps, doncs jo no con-
tinuaria descansant a Sant Quintí de Mediona
(67 dies de Barcelona), pr'hi pre un dia de
la retranca vaig a l'Universitat per a
deportar el més urgent. Si el dilluns 26 no hi
fórmable arribé a qualquera, on creu pre V.D.
dona una conferència.
Disposi del seu a. i. i.
J. Serra Hunter
San Quintí de Mediona, 19-VIII-31.

Caja 390
leg. 8964/33
folis. 64 a 95

AHN

4

He de pregar-vos que abans de con-
tinuar cap gestió per a usar del microfófon
per a la campanya "Robes d'abric per el
combatent", tingueu a bé de parlar amb el
Dr. Serra Hunter, President del S.R.I. amb el qual acordarem l'ori-
entació a seguir per a totes les campanyes
que hagin d'ésser radrades.

Visqueu molta anys.
Barcelona, 5 de Gener 1938
EL SECRETARI DEL COMITÉ
DE LA RADIODIFUSIÓ

-Antoni Escofet

S'indica que els documents pertanyents al Comitè de la Radiodifusió de Catalunya i de l'Ateneu de Girona són de l'autoritat del seu director.

14

14

14

Sr. Secretari d'Agitació i Propaganda del S.R. de C.
(S.R.I.) CIUTAT.

1 EXPEDIENT
Portada de l'expedient de Janme Serra i Hünter conservat a l'Arxiu de Salamanca.

2 SERRA I HÜNTER DEMANA DINERS PER A LA BIBLIOTECA UNIVERSITÀRIA
Aquest document és una carta manuscrita de Serra i Hünter de l'agost del 1931.

Feia pocs dies que Serra i Hünter havia estat elegit rector de la Universitat de Barcelona per 72 dels 78 vots emesos. Aprofitant el descans estival a Sant Quintí de Mediona, escriu al seu amic Marcel·lí Domingo, que en aquells moments era ministre d'Instrucció Pública del govern provisional de la República, per tal de buscar una solució a la precària situació de la Biblioteca Universitària, que ja feia temps que s'arrosegava.

3 ARTICLE SOBRE EL PRIMER CONGRÈS DEL SOCORS ROIG INTERNACIONAL

El document reproduceix l'article que Jaume Serra i Hunter va escriure a la publicació 'Support', editada per la secció catalana del Socors Roig Internacional, de la qual ell era president. En el text, escrit al cap d'un any de l'inici de la guerra, fa una crida a la solidaritat i a la unitat del front antifeixista en uns moments de força incertesa per les seqüèlies dels Fets de Maig del 1937.

4 RADIODIFUSIÓ DE LA CAMPANYA "ROBES D'ABRIC PER ALS COMBATENTS"

En aquests dos documents del gener del 1938, veiem les comunicacions que s'adrecen el secretari d'Agitació i Propaganda del Socors Roig Internacional i el seu homòleg del Comitè de la Radiodifusió. El 1933 fou elegit vicepresident del Parlament de Catalunya.

Arran de les eleccions municipals del 1934, sortí escollit regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Durant la guerra presidi la Secció Catalana del Socors Roig Internacional.

El gener del 1939 s'exilià a França i després a Mèxic, on morí l'any 1943. El 1940 havia estat membre del Consell Nacional de Catalunya, presidit per Lluís Companys.

Jaume Serra i Hunter dirigí la Revista de Catalunya i és autor d'una dotzena de publicacions sobre filosofia i de nombrosos articles de filosofia publicats a l'Encyclopédia Espasa.

A l'Arxiu de Salamanca es conserven cartes seves (adreçades a Marcel·lí Domingo, Maria Hurtado, Joaquim Xirau, etc.), documents on apareix el seu nom, especialment de Socors Roig Internacional, i un expedient i d'altres papers relacionats amb la persecució de què fou objecte pel règim franquista, malgrat que s'havia exiliar.

Si Confit Central flanca avui una missió per tal que la nostra organització
creït, i distinga els estigies presents, la majoria dels militants, que serà
el congrés de la solidaritat, i convoca per oportunitat al S.R.I., hagi dutat el
nom de "Solidaritat". La comitja, doncs, ha de DIBLAR EL NOMBRÉ D'AFILIATS.
Cada militari té el dret de portar-ne el seu.
Militants del S.R.I., molt difereents, conviuen en activitats.
En aquestes plantes publicarem el nom d'aquests flocs de la comitja hagi assu-
més molt.

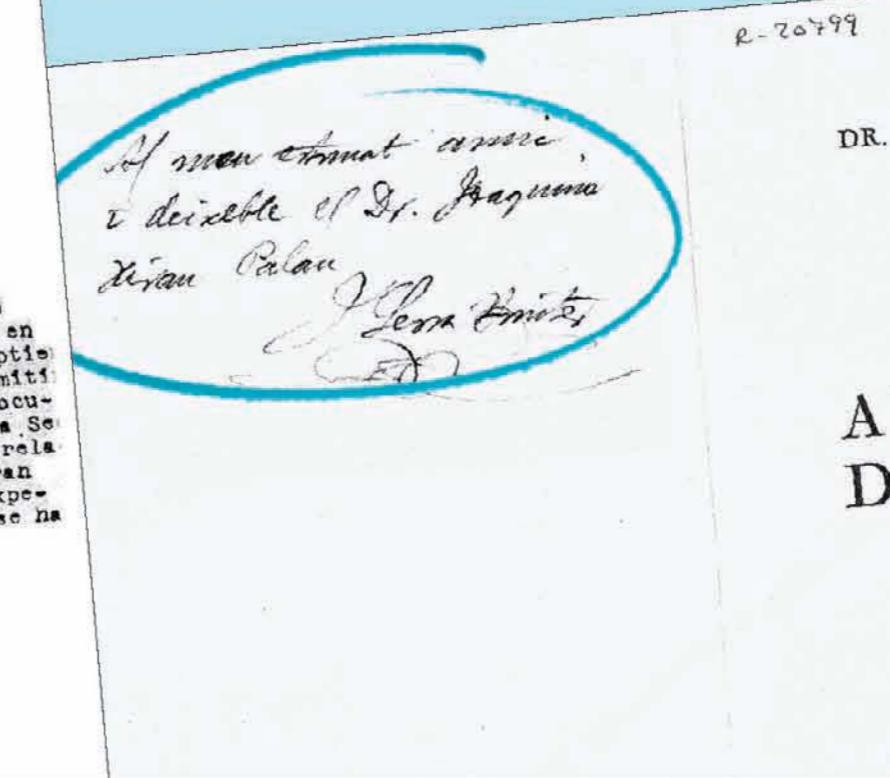
5 L'EXPEDIENT POLICIAÇ CONTRA SERRA I HÜNTER CONTINUAVA OBERT

Aquest document, del febrer del 1944, fa referència a l'ofici de tramesa de més informació sobre Jaume Serra i Hunter que han trobat a Salamanca la Delegació de Recuperació de Documents. Els documents són tramesos al Govern Civil de Barcelona per tal de poder actuar, si escau, contra ell. Feia 2 mesos (el desembre del 1943) que el doctor Serra i Hunter havia mort al seu exili de Mèxic.

6 UN OPUSCLE DE SERRA I HÜNTER, REQUISAT AL DOMICILI DE JOAQUIM XIRAU

A la biblioteca de l'Arxiu de Salamanca s'hi troba aquest opuscle escrit per Jaume Serra i Hunter i titulat 'Apologia de l'ideal', que comprèn la conferència inaugural del curs 1925-26 que l'intel·lectual manresà va pronunciar a l'Ateneu de Girona. El llibret porta una dedicatòria de Serra i Hunter: 'Al meu estimat amic i deixeble el Dr. Joaquim Xirau Palau'. Molt probablement aquesta publicació anà a raure a Salamanca fruit de la confiscació que els funcionaris franquistes van fer al domicili de Joaquim Xirau, qui també es va haver d'exiliar.

R-20799

DR. JAUME SERRA HUNTER

F-6584

APOLOGIA
DE L'IDEAL

Conferència inaugural del Curs
de 1925-26 a l'Ateneu
de Girona

JAUME SERRA I HÜNTER
(Manresa, 1878 - Mèxic, 1943)

Polític i filòsof manresà. El 1913 ocupà la càtedra d'història de la filosofia de la Universitat de Barcelona i el 1923 fundà la Societat Catalana de Filosofia. Del 1931 al 1933 fou rector de la Universitat de Barcelona, on desenvolupà una tasca elogiada molt positivament pel món universitari i cultural. També presidi el Consell de Cultura de la Generalitat i fou membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans i de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

La seva categoria de mestre va tenir com a fruit l'aparició, entre els seus deixebles, d'un grup de grans filòsos: Joan Creixells, Joaquim Xirau, Francesc Mirabent, Joaquim Carreras i Artau, etc.

Politicament, passà d'Acció Catalana a Esquerra Republicana de Catalunya, l'octubre del 1931. Fou el diputat més votat després del president Macià a les eleccions al Parlament de Catalunya (1932), per la circumscripció de Barcelona ciutat. El 1933 fou elegit vicepresident del Parlament de Catalunya.

Arran de les eleccions municipals del 1934, sortí escollit regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Durant la guerra presidi la Secció Catalana del Socors Roig Internacional.

El gener del 1939 s'exilià a França i després a Mèxic, on morí l'any 1943. El 1940 havia estat membre del Consell Nacional de Catalunya, presidit per Lluís Companys.

Jaume Serra i Hunter dirigí la Revista de Catalunya i és autor d'una dotzena de publicacions sobre filosofia i de nombrosos articles de filosofia publicats a l'Encyclopédia Espasa.

A l'Arxiu de Salamanca es conserven cartes seves (adreçades a Marcel·lí Domingo, Maria Hurtado, Joaquim Xirau, etc.), documents on apareix el seu nom, especialment de Socors Roig Internacional, i un expedient i d'altres papers relacionats amb la persecució de què fou objecte pel règim franquista, malgrat que s'havia exiliar.

La guerra i les repressions produïren a Manresa un mínim de 761 morts

La tragèdia de la guerra es manifestà no solament per les greus destruccions materials sinó sobretot per la pèrdua de vides humanes. En un bàndol i en l'altre, milers de persones moriren en els combats al front, o bé foren assassinades i/o executades per motius polítics i ideològics. A més, cal afegir-hi les víctimes mortals a conseqüència dels bombardejos aeris de l'aviació franquista.

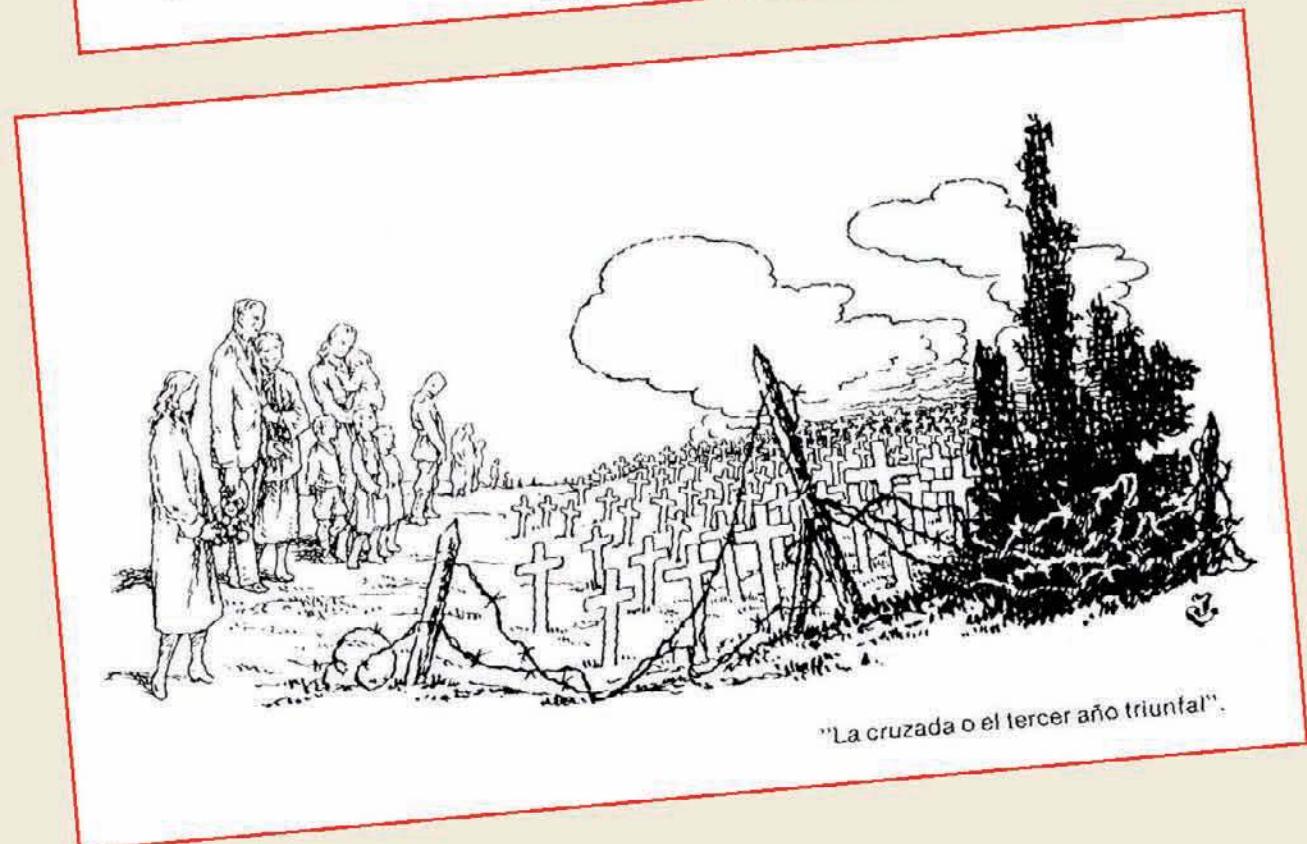
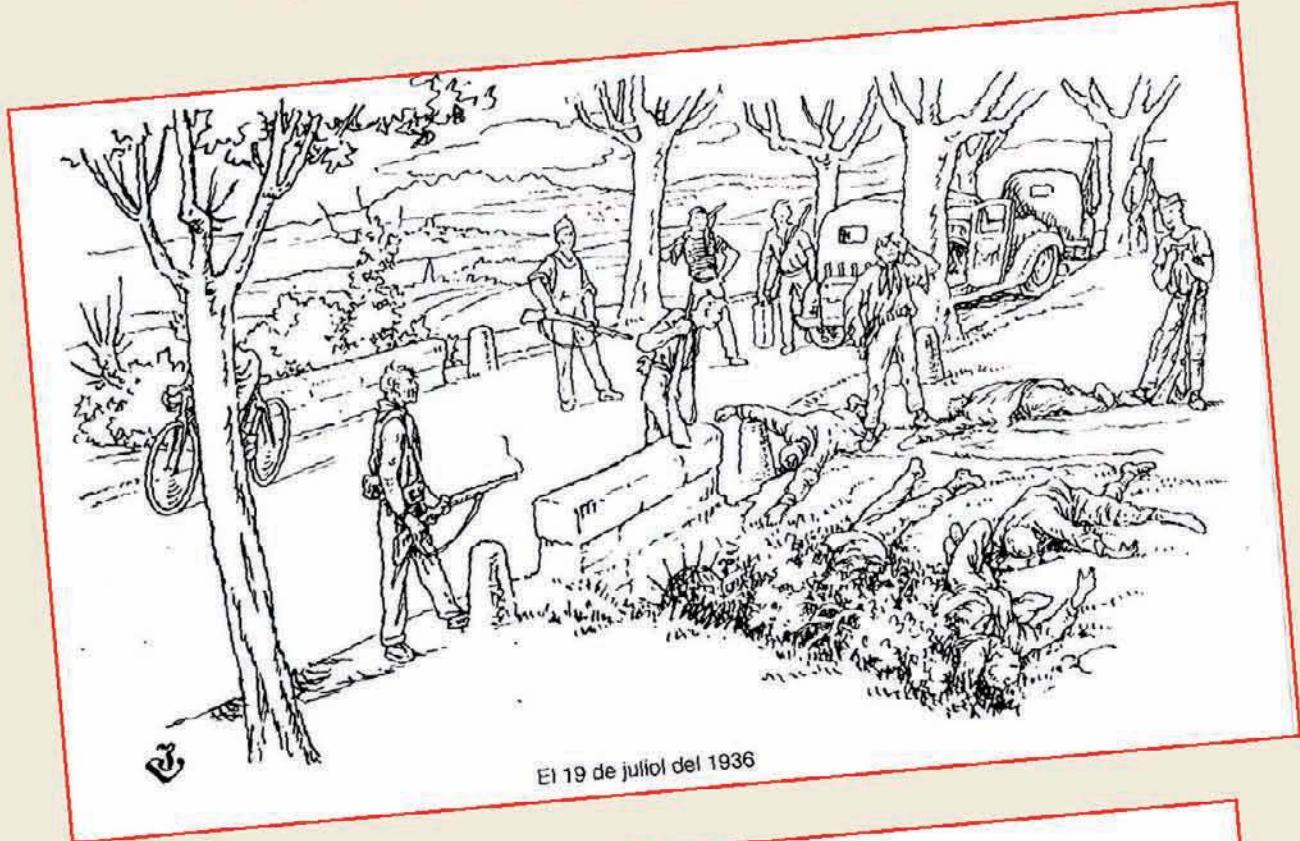
Un mínim de 761 persones relacionades amb Manresa moriren a causa de la guerra i la repressió en ambdós bàndols. D'aquests, un mínim de 520 en els combats al front, 158 assassinades a la rereguarda republicana i 35 en els dos bombardejos aeris que hi hagué sobre la ciutat.

Tot i que la major part de les víctimes mortals manresanes eren homes, cal assenyalar el cas de tres monges assassinades (dues dominiques i una religiosa de la Divina Pastora) en la repressió al cantó republicà, a més de les 12 dones i 6 infants morts a causa dels bombardejos aeris sobre Manresa. Cal afegir també les cinc persones (quatre dones i un home) assassinades per les tropes franquistes quan aquestes ocuparen la ciutat i els seus voltants.

Tot això sense oblidar els ferits de guerra que, evacuats del front, acabaren morint en hospitals manresans. Tampoc no es comptabilitza l'augment de la mortalitat a causa de la miseria dels anys de guerra i postguerra i de les malalties derivades de la fam i la mala alimentació, la poca higiene i l'escassa atenció mèdica en uns moments en què els serveis bàsics per a la població feien fallida.

Però les morts continuaren un cop acabada la guerra, a conseqüència de la repressió franquista: 30 manresans foren afusellats al Camp de la Bota (13 dels quals eren anarquistes). Per fugir d'aquesta repressió, desenes de milers de persones d'arreu de l'Estat hagueren d'exiliar-se. Una part foren internades en camps d'extermini nazis, on moriren 7.000 republicans espanyols, la meitat dels quals provenia de terres catalanes. Entre aquestes víctimes mortals hi havia 13 manresans.

Aquest exili massiu del 1939 –amb els trencaments familiars que va comportar– també va tenir uns efectes molt negatius per al desenvolupament global de Catalunya, ja que molts dels exiliats eren treballadors qualificats, intel·lectuals i professionals liberals i la seva marxa va resultar empobridora per al conjunt del país. Realment, l'enorme abast del drama humà de la guerra i la postguerra, així com de totes les seves seqüències, no es poden simplement quantificar en unes fredes xifres estadístiques.

DIBUIXOS DE JOAN VILANOVA SOBRE LA REPRESSIÓ I LES MORTS CAUSADES PER LA GUERRA

El dibuixant manresà Joan Vilanova i Roset il·lustrà detalladament algunes escenes relacionades amb la repressió, tant la comesa a la rereguarda republicana com l'executada pels franquistes. A dalt, veiem que les patrilles de control acaben de perpetrar una matança –se suposa– als afers de Manresa. Porta la data del 19 juliol del 1936, dia en què va fracassar a Catalunya el cop d'estat militar contra la República i esclatà la revolució, si bé, en realitat, les matances a Manresa no van començar fins al dia 21 de juliol. A baix, un altre dibuix del genial artista que reflecteix la pena i desolació pels morts a causa de la guerra fràctica. Una imatge que contrasta amb la propaganda oficial franquista que parlava de *"La cruzada o el tercer año triunfal"*.

Proper capítol: Mostra de papers catalans espoliats. Abans de l'índex final. dedicarem 2 capitols a mostrar papers espoliats majoritàriament de fora de la Catalunya central. En primer terme, veurem escrits del President Macià i del President Companys i d'altres que ens parlen de Carrasco i Formiguera i del manresà Ignasi Armengou.